

Diskursen som styr den fria kulturen

– en analys av politik och meningsskapande i
finansieringsprojektet Kulturbryggan

Elinor Forsheden Sidoli
Manuela Rossing

Abstract

I uppsatsen vill vi undersöka den makt som utövas i kulturpolitiken. Det är angeläget för statsvetenskaplig forskning att studera kulturpolitik, då kulturen inte kan särskiljas från resten av samhället. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur finansieringsprojektet Kulturbryggan kan förstås i relation till nyliberal diskurs. Då Kulturbryggan delar ut bidrag till fria konstprojekt, vill vi även undersöka vilka möjligheter som skapas för de sökande. Genom diskursanalys som teori och metod, samt teorier om den nyliberala diskursen, analyserar vi material från Kulturbryggan samt intervjuer genomförda med personer som beviljats stöd.

En slutsats vi drar av vår analys är att nyliberal styrningsmentalitet och ekonomisk rationalitet är reglerande för Kulturbryggan. Vår analys visar hur detta gör att Kulturbryggan kan förstås som ett uttryck för den nyliberala diskursen. En annan slutsats är att möjliga handlingsutrymmen är kopplade till entreprenörskap snarare än till konstnärskap. Även detta kan ses som ett resultat av den nyliberala diskursen.

Nyckelord: Diskursanalys, Kulturbryggan, kulturpolitik, nyliberalism, styrningsmentalitet

Antal ord: 9276

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Bakgrund	2
2.1	Positionering	2
2.2	Förvaltningspolitisk forskning och ekonomism	2
2.3	Nyliberalism som diskurs	3
2.4	Avgränsning Kulturbryggan	3
3	Syfte och frågeställningar	5
4	Teori	6
4.1	Diskursanalys som teori	6
4.1.1	Kunskap och maktförståelse	6
4.1.2	Diskurs och politik	7
4.1.3	Artikulationer	7
4.1.4	Subjektspositioner	7
4.1.5	Hegemoni, antagonism och det diskursiva fältet	8
4.2	Nyliberal diskurs	8
4.2.1	Nyliberalism som styrningsmentalitet	8
4.2.2	Nyliberalism som politisk rationalitet	9
5	Metod	10
5.1	Diskursanalys som metod	10
6	Tidigare forskning	12
7	Material	13
7.1	Tryckt och elektroniskt material	13
7.2	Intervjuer	13
7.2.1	Intervjuernas genomförande samt urval av informanter	14
7.2.2	Intervju och diskurs	14
8	Analys	15
8.1	Subjektspositioner	15
8.1.1	'Konstnär' och 'kulturutövare'	15
8.1.2	'Entreprenör'	17
8.1.3	'Konstnären' som 'entreprenör'	18
8.2	Artikulationer	18
8.2.1	'Nyskapande' som element	18

8.2.2	'Alternativ finansiering' som nod.....	20
8.3	Makt och mening i politiken.....	21
8.3.1	Mening som tas för given.....	21
8.3.2	Maktutövning.....	23
9	Slutsatser.....	25
9.1	Möjligheter och handlingsutrymmen.....	25
9.2	Kulturbryggan som uttryck för den nyliberala diskursen.....	26
9.3	Framtida forskning.....	27
9.4	Avslutande diskussion.....	27
10	Referenser.....	28
10.1	Primärmaterial.....	28
10.2	Sekundärmaterial.....	29

1 Inledning

”Jamen liksom, kulturen är ju samhället [...] om man tittar på ordet kultur liksom, det är ju samhället” (Mika 2013-12-09). I citatet pratar en kulturarbetare som intervjuats för den här uppsatsen om kultur och konst som något angeläget för hela samhället. Den här uppsatsen har sin utgångspunkt i just den övertygelsen. Enligt *Svenska akademins ordlista* definieras kultur som: ”mänsklig verksamhet inom ett visst område och en viss tid; vetenskap, litteratur och konst [...]” (SAOL). I den här uppsatsen använder vi begreppet kultur för att benämna olika former av konst i vid bemärkelse. Vi ser kultur som viktigt för alla samhällen och för människors förståelse för sig själva och andra i ett sammanhang.

Vi menar därför att det är viktigt att studera de villkor som finns för kulturlivet och för de som verkar inom området. Dessa villkor är resultat av politiska diskussioner och beslut. Då statsvetenskap fokuserar på studier av politik, menar vi att kulturpolitik som problemområde är relevant för statsvetenskaplig forskning och för oss som statsvetare. Vi upplever att det saknas just statsvetenskaplig forskning på området och vill därför uppmärksamma kulturpolitiken som forskningsfält. Vi uppfattar politik som ett resultat av vad som är möjligt att tänka och göra i ett specifikt sammanhang. Detta är nära sammankopplat med makt då politik skapar ramar för hur kultur kan göras och av vem.

Vad som är möjligt att tänka och göra regleras av de idéer och trender som dominerar i samhället. Många av dagens samhällsvetenskapliga forskare lyfter fram de aktuella trender som leder till ett ökat fokus på ekonomi, tillväxt och människors individuella ansvar. Detta innebär att marknadens logik även styr det offentliga (Pierre & Sundström 2009 s. 8-9; Røvik 2008 s. 135-152). Vi är intresserade av att undersöka hur dessa trender tar sig uttryck inom området kulturpolitik. Hur går det till när kulturen går från att ses som en gemensam angelägenhet, till att vara ett privat intresse?

Vi uppfattar inte kulturen som fränkopplat resten av samhället. Därför är det nödvändigt att undersöka hur kulturpolitik skapar förutsättningar för kulturutövande och hur detta kan förstås som ett uttryck för makt.

2 Bakgrund

I detta bakgrundskapitel kommer vi att inleda med att positionera oss i forskningsfältet och definiera centrala teoretiska begrepp för vår uppsats. Vi kommer sedan att kort presentera problemområdet för att avslutningsvis redogöra för vår avgränsning.

2.1 Positionering

Vi förstår kunskap som beroende av den historiska och kulturella kontexten och som resultat av sociala processer (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 11-12). Vi är därför intresserade av makt och de processer som gör att en viss kunskap formas på ett speciellt sätt just nu, de ramar som begränsar vilka identiteter som blir möjliga och vilka utsagor som accepteras (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 12). Vi är medvetna om att vi som forskare är del av de processer och den kunskapsproduktion som vi vill undersöka. Vi är också medvetna om att vårt förhållningssätt till analysen avgör vad vi kan få för resultat. Därför vill vi förhålla oss kritiskt till våra positioner, vår egen analys och våra resultat (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 28-29). Vi ser den här uppsatsen som ett bidrag till det statsvetenskapliga forskningsfältet, då vi studerar politik som en plats för maktutövning genom meningsskapande.

2.2 Förvaltningspolitisk forskning och ekonomism

För att förklara och förstå hur den svenska förvaltningen är organiserad och vilka värden som präglar den, använder flera av dagens forskare inom området begreppet *ekonomism* (Lundquist 1998; Røvik 2008 s. 135-152). Ekonomismen innebär i stora drag att alla organisationer, inklusive den offentliga förvaltningen, bör utformas som privata företag (Røvik 2008 s. 135). Begreppet innebär även att den offentliga förvaltningen präglas av ekonomiska värden, som kostnadseffektivitet och produktivitet, och att demokrativärdena undermineras till följd av detta (Lundquist 1998 s. 63, 136-137). Även om begreppet ekonomism är välansvänt inom svensk förvaltningsforskning har vi valt använda oss av begreppet *nyliberalism*.

Vi förstår nyliberalism som en global tankeströmning med tre nivåer. *Policynivån av nyliberalism* innebär att ekonomisk effektivitet prioriteras framför

välfärdspolitik (Larner 2000 s. 6-7). *Nyliberalism som ideologi* domineras av värden som individualism, valfrihet, marknadslogik och minimal statlig inblandning (Larner 2000 s. 7). Vi tolkar det som att begreppet ekonomism ryms inom nyliberalismens policynivå och ideologinivå (Lundquist 1998 s. 135, 155). I den här uppsatsen använder vi en tredje nivå av nyliberalism: *nyliberalism som diskurs* (Larner 2000 s. 12).

2.3 Nyliberalism som diskurs

Uppsatsens vetenskapsteoretiska utgångspunkt medför att vi är intresserade av de diskurser som, på ett övergripande plan, kan sägas vara förutsättningen för och resultatet av de ideologier och policyreformer som präglar ett område. Genom att använda oss av begreppet *nyliberal diskurs*, istället för begreppet ekonomism, menar vi att det blir möjligt att undersöka villkoren för meningsskapande som formar ideologier och policyreformer (Larner 2000 s. 12).

För att undersöka den nyliberala diskursen kommer vi att använda begreppet *styrningsmentalitet*, vilket definieras som regleringen av subjekt på en diskursiv nivå (Larner 2000 s. 5, 12). Vi använder även begreppet *politisk rationalitet*, vilket innebär en reglerande logik som avgör hur subjekt kan agera (Brown 2006 s. 693). Vi kommer att fördjupa diskussionen kring nyliberalism som diskurs i teoriavsnittet.

2.4 Avgränsning Kulturbryggan

Inledningsvis argumenterade vi för att statsvetenskapliga studier av kulturpolitik har inom- och utomvetenskaplig relevans. Vi är intresserade av de diskurser som präglar samtida svensk kulturpolitik. Därför har vi valt att undersöka hur den nyliberala diskursen tar sig konkreta uttryck i svensk kulturpolitik.

Svensk kulturverksamhet finansieras genom offentliga eller privata medel. De offentliga medlen består främst av stöd och bidrag som fördelas av bland annat den statliga myndigheten Kulturrådet och kommunala eller regionala kulturförvaltningar. Privata finansiärer kan vara exempelvis stiftelser, företag och crowdfunding. Forskning på området visar att kulturpolitiken har förändrats sedan den senaste propositionen för kulturpolitik: *Tid för kultur*, proposition 2009/10:3 (Lindqvist 2013 s. 406-407). Förändringen består bland annat av initiativet att komplettera statlig finansiering av kultur med privata aktörer (Verksamhetsplan s. 1) samt ett ökat fokus på tillväxt (Lindqvist 2013 s. 413, 415). Ett resultat av Kulturpropositionen är bildandet av en statlig utredning och en ny kommitté, vars

uppgift är att länka samman privat och offentlig finansiering av kultur. Projektet kallas *Kulturbryggan*.

Vi har valt att avgränsa undersökningen till just Kulturbryggan då detta projekt kan ses som ett konkret uttryck för den nya kulturpolitiken. Kulturbryggan delar några gånger per år ut olika typer av finansieringsstöd till enskilda fria konstprojekt. Mellan 2011 och 2013 har totalt 50 miljoner kronor delats ut till 255 kulturprojekt (Kommittén Kulturbryggan 2013 s. 2). De olika stödtyperna är: ”Startstöd”, då Kulturbryggan är ensam finansiär; ”Genomförandestöd”, då minst en privat finansiär är villkor för att beviljas stöd; samt ”Tematiska stöd” med varierande villkor (Kommittén Kulturbryggan 2013 s. 8-10). Kulturbryggans uppdrag är främja nya finansieringsformer av kultur, samt att dela ut stöd till projekt som den ansvariga kommittén anser vara ”nyskapande” (SFS 2011:317).

3 Syfte och frågeställningar

Vår uppsats har två syften och därför två frågeställningar. Den ena är mer övergripande och den andra mer specifik. Vårt första syfte är att på ett övergripande plan undersöka relationen mellan kulturpolitik och den nyliberala diskursen. Vi kommer att göra det genom att undersöka hur det konkreta finansieringsprojektet Kulturbryggan kan ses som ett uttryck för den nyliberala diskursen och på vilket sätt.

För att uppnå det första syftet har vi formulerat följande frågeställning:

Hur kan Kulturbryggan ses som ett uttryck för den nyliberala diskursen?

Det andra syftet är att undersöka vilket handlingsutrymme, med möjligheter och begränsningar, som finns för de som söker finansieringsstöd från Kulturbryggan. Vi vill undersöka vilka förväntningar som skapas på de som söker stöd och hur Kulturbryggan blir maktutövande genom meningsskapande. Vi kommer därför att studera hur de som söker stöd förhåller sig till Kulturbryggan, samt de villkor som gäller för de sökande.

För att uppnå det andra syftet har vi formulerat följande frågeställning:

Vilka möjligheter skapas för de som ansöker om stöd från Kulturbryggan och vilka handlingsutrymmen ges dessa?

4 Teori

Vi har valt använda oss av *diskursanalys* i uppsatsen, vilket är ett angreppssätt där teori och metod är nära sammankopplade. Den diskursanalytiska metoden kan inte särskiljas från den diskursanalytiska vetenskapsteorin (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 10). I det här kapitlet kommer vi att beskriva och resonera kring hur vi ser på diskurs som teori. Vi kommer även att redogöra för teorin om *den nyliberala diskursen*. Diskursanalys som teori och den nyliberala diskursen utgör den teoretiska grunden för uppsatsens analyskapitel.

4.1 Diskursanalys som teori

Vi kommer att använda oss av en vid definition av diskursbegreppet, i enighet med statsvetarna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe vars diskursteori presenteras i böckerna *Textens mening och makt* (Bergström & Boréus 2012) och *Diskursanalys som teori och metod* (Winther Jørgensen & Phillips 2000). Enligt den vida diskursdefinitionen ses allt meningsskapande som diskursivt – det innefattar inte enbart språk utan alla sociala fenomen (Bergström & Boréus 2012 s. 357; Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 40, 42). Vi uppfattar diskursanalys som en vetenskaps- och samhällsteori, som gör det möjligt att undersöka maktrelationer och identitetsskapande (Bergström & Boréus 2012 s. 354). Diskurs definieras som en fixering av betydelse inom ett specifikt område, en struktur inom vilken tillfällig mening upprättas, som utgör ett särskilt sätt att tala om och förstå världen (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 13, 32-33, 36).

4.1.1 Kunskap och maktförståelse

Diskursteorin utgår från att *kunskap* enbart är olika tolkningar och att *makt* är när en viss kunskap blir erkänd som den rätta (Bergström & Boréus 2012 s. 379). Genom konflikter och förhandlingar pågår en ständig kamp om vilken kunskap eller betydelse som blir erkänd. Det är i en sådan kamp som betydelser blir fixerade och därmed uppfattas om som naturliga eller objektiva (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 32). Vi är intresserade av hur den betydelseskapande processen går till, då vi anser att politik handlar om just meningsskapande (Bergström & Boréus 2012 s. 365, 379). Inom diskursteori uppfattas makt inte som något som utövas av enskilda aktörer, utan istället som något som utvecklas i relationen mellan människor och genom den kunskap som skapar möjligheter och begränsningar (Bergström & Boréus 2012 s. 361). Författarna till boken *Makt*,

beslut och ledarskap (Christensen m fl. 2011) beskriver detta som *relationell makt* och visar på hur kunskap, identiteter, verklighetsuppfattningar och diskurs är nära sammanlänkade (2011 s. 85-90). Makten ses som inbäddad i hur aktörer hanterar olika diskurser. Giltig kunskap bestäms genom diskurser, som i sin tur förändrar de sociala relationerna (Christensen m fl. 2011 s. 89-90). Den relationella maktförståelsens sätter fokus på den ömsesidiga påverkan mellan aktörer (Christensen m fl. 2011 s. 85-87).

4.1.2 Diskurs och politik

Diskursanalysen används för att undersöka hur vi skapar den kunskap och verklighet som ses som naturlig och objektiv, med utgångspunkt i att någon sådan objektiv verklighet inte existerar bortom föränderliga meningsskapande processerna (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 32, 40-41). *Politik* uppfattas av Laclau och Mouffe som den process som formar ett samhälle, genom att det sociala organiseras på ett specifikt sätt, till följd av att alternativa sätt utesluts (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 43). Det objektiva, som framstår som självklart och oföränderligt, är resultatet av politiska processer och kan återigen bli föremål för konflikter om dess objektivitet ifrågasätts (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 44). Politiska processer visar alltså hur samhället är föränderligt – det skulle kunna organiseras på andra sätt. Samtidigt struktureras och undertrycks den föränderliga karaktären i det politiska genom makt som frambringar kunskap som formar det sociala (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 45).

4.1.3 Artikulationer

Med begreppet *artikulation* beskriver Laclau och Mouffe den process som gör att mening skapas när ett fenomen får en viss betydelse genom att det förstås i relation till andra fenomen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 35). Alla uttryck eller sociala praktiker är delvis artikulationer, enligt Laclau och Mouffe (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 36, 43). Det är genom konkreta artikulationer som diskursens struktur ifrågasätts, förändras, reproduceras och omformas (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 36-37). Därför blir det möjligt att analysera diskurser genom undersökningar av artikulationer. Vi kan alltså kartlägga hur en viss mening skapas genom en specifik artikulation (ibid.).

4.1.4 Subjektspositioner

Laclau och Mouffe menar att det alltid finns vissa positioner i diskurser som subjekt kan inta. Positionen begränsas alltid av de förväntningar som reglerar vilket beteende som är möjligt inom ramen för den specifika positionen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 48). Subjekt är icke-essentialistiska, då det inte finns några objektiva inneboende lagar hos subjektet eller i grupperingar. Subjektet ses

istället som ett resultat av diskursiva politiska processer (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 40). *Subjekspositioner* kan ses som grunden för hur människans handlingar möjliggörs och begränsas. En individ besitter alltid flera subjekspositioner som kombineras och samexisterar, vilket skapar olika handlingsutrymmen (Bergström & Boréus 2012 s. 371). Konflikter uppstår när subjektet positioneras av flera och motstridiga diskurser, vilket gör att subjektet kan identifiera sig på olika sätt och agera utifrån olika positioner i varje situation (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 49, 51). Grupptillhörighet, alltså hur ett subjekt identifierar sig med vissa men inte med andra, skapar i sin tur begränsningar för vilka subjekspositioner som blir möjliga i varje situation (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 51-54).

4.1.5 Hegemoni, antagonism och det diskursiva fältet

Mening uppstår i diskursen när något förstås i relation till något annat, alltså genom att andra betydelser utesluts. Alternativa betydelsemöjligheter som uteslutits ur en specifik diskurs kallar Laclau och Mouffe för *det diskursiva fältet* (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 34). Laclau och Mouffe använder begreppet *antagonism* för att beskriva den kamp som pågår om betydelsefixering inom en diskurs, men också för att beskriva den kamp om dominans som pågår mellan olika diskurser. *Hegemoni* innebär att en betydelsefixering blir dominerande inom motstridiga diskurser – när en diskurs blir hegemonisk upphör antagonismen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 55).

4.2 Nyliberal diskurs

I detta stycke kommer vi att återigen lyfta fram begreppet nyliberal diskurs som vi tidigare nämnt och definierat. Vi vill länka samman begreppet nyliberalism med detta kapitelns resonemang om diskurs som teori.

4.2.1 Nyliberalism som styrningsmentalitet

Vår förståelse av nyliberalism baserar vi på sociologen Wendy Larners teori. Larner ser fenomenet nyliberalism som komplext och mångbottnat. Hon identifierar tre olika tolkningar: nyliberalism som policy, ideologi eller styrningsmentalitet (Larner 2000 s. 5). Som vi tidigare argumenterat väljer vi att använda begreppet nyliberal diskurs i enighet med det som Larner kallar *nyliberalism som styrningsmentalitet* (Larner 2000 s. 12).

Styrning förstår vi som de politiska processer som utgör diskursens reglerande och begränsande inverkan på subjekten. Styrningsmentaliteten innebär att politisk makt inte bara utövas på enskilda subjekt utan även helt konstruerar dessa subjekt

(Larner 2000 s. 19). Larner ser styrningsmentaliteten både som en politisk diskurs och som en viss typ av reglering eller uppsättning metoder, som möjliggör och underlättar styrning av individer (2000 s. 6). Larner utgår från Foucault (Larner 2000 s. 12) och styrningsmentalitet kan förstås med det som Foucault kallar *disciplinär makt* – en makt som kontrollerar, formar och övervakar subjekt (Bergström & Boréus 2012 s. 382-383).

Larner argumenterar för att teorin om nyliberalism som styrningsmentalitet fångar upp det mångsidiga och motsägelsefulla som kan ingå i fenomenet (Larner 2000 s. 20-21). Nyliberalism som styrningsmentalitet innebär att ett ideologiskt fokus på individens frihet kan existera i en diskurs som samtidigt styr och reglerar hur subjekt ska agera. Larner använder begreppet ”market governance”, marknadsstyrning, för att beskriva den nyliberala styrningsmentaliteten (Larner 2000 s. 12). Marknadsstyrning innebär att inte enbart företag ska vara innovativa och entreprenöriella, det gäller istället alla politiska subjekt (Larner 2000 s. 12-13). Larner varnar för att ett ensidigt fokus på nyliberalism som policy eller ideologi osynliggör betydelsen av att själva styrningsmentaliteten förändras (Larner 2000 s. 14).

4.2.2 Nyliberalism som politisk rationalitet

För att komplettera teorin om nyliberalism som styrningsmentalitet utgår vi även från den amerikanska statsvetaren Wendy Browns definition av nyliberalism som en viss typ av politisk rationalitet (Brown 2006 s. 693). En politisk rationalitet skapar normer för hur samhället på alla plan bör organiseras, vilket inbegriper hur subjektet förväntas agera. Den politiska rationaliteten styr hur vi talar, tänker och vad som betraktas som sant. Nyliberalism som politisk rationalitet för in en specifik marknadslogik i samtliga samhällsområden (ibid.). Subjektet blir i denna diskurs en rationell ekonomisk aktör, nyliberalismen producerar ett subjekt som är en individuell entreprenör och konsument (Brown 2006 s. 694). Begreppet entreprenör definieras enligt *Nationalencyklopedin* som ”en person som t.ex. startar nya företag eller utvecklar nya produkter” (NE). Vi förstår entreprenör som företagare, någon som agerar utifrån marknadens logik. I uppsatsen använder vi begreppet *ekonomisk rationalitet* när vi talar om den politiska rationalitet som är nyliberal.

Utifrån Larners teori om nyliberalism som styrningsmentalitet och Browns nyliberalism som politisk rationalitet kan vi i analysen fånga upp och dekonstruera nyliberalism som diskurs.

5 Metod

Som vi beskrivit i teorikapitlet kan diskursanalys betraktas som en teori, men det kan också användas som en metod för att analysera text i vidare mening (Bergström & Boréus 2012 s. 354). I detta kapitel kommer vi att presentera diskursanalys som metod.

5.1 Diskursanalys som metod

Då vi utgår från Laclau och Mouffes diskursteori använder vi även deras diskursanalys som metod för att studera vårt material. Denna metod erbjuder konkreta analysverktyg för att studera och dekonstruera diskurser (Bergström & Boréus 2012 s. 365), vilket gör det möjligt för oss att genomföra analysen på ett systematiskt och transparent sätt.

Laclau och Mouffe ser språket som ett teckensystem och intresserar sig för hur *tecken*¹ får mening. Tecken kan definieras som sammanvägningen av en term och ett begrepp. Till exempel utgörs tecknet 'katt' dels av termen katt, men också katt som begrepp, alltså som föreställningen om "katt". Vissa tecken är mångtydiga och utsätts för ständig kamp om betydelse. Laclau och Mouffe kallar dessa för *element*. I politiska diskurser förekommer många element och i vår analys ska vi tillämpa begreppet för titta närmre på vilka tecken som används och hur dessa fylls med innebörd (Bergström & Boréus 2012 s. 365).

En del av diskursanalysen utgörs av att konstruera *ekvivalenskedjor*, som gör det möjligt att undersöka hur tecken i en diskurs länkas till varandra (Bergström & Boréus 2012 s. 367). Ett annat verktyg som kan vara till hjälp för att dekonstruera och analysera diskursen är begreppet *nod*, vilket är det tecken som binder samman övriga tecken och utgör en knutpunkt i diskursen (Bergström & Boréus 2012 s. 367, 373). Genom att använda ovan nämnda analysverktyg för att metodiskt studera materialet, vill vi dekonstruera diskursen med diskursteori för att sedan analysera med hjälp av teorier om den nyliberala diskursen.

¹ Vi kommer i uppsatsen att använda oss av enkla citationstecken för att markera *tecken* i texten.

Vi är medvetna om att användningen av diskursanalys kan göra det extra svårt att redogöra för alla olika delar i undersökningen (Bergström & Boréus 2012 s. 403). Därför kommer vi att vara noggranna med intersubjektiviteten, genom att tydligt och genomskinligt redogöra för våra val och tillvägagångssätt (Bergström & Boréus 2012 s. 406).

6 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen som vi här kommer att presentera utgörs av vetenskapliga artiklar som behandlar den kulturpolitiska förändringen i Sverige och Norden, samt det ökade fokuset på privata finansiärer av kultur. Denna forskning utgörs av artiklarna ”Institutionalism, cultural institutions and cultural policy in the Nordic countries” (Kangas & Vestheim 2010) samt ”Making sense of financial incentive as a policy tool for the independent arts sector” (Lindqvist 2013). Den tidigare forskningen som här presenteras fokuserar på förändringar i kulturpolitik som institution. Även om vår uppsats inte behandlar förändring i svensk kulturpolitik, använder vi oss av resultaten från tidigare forskning för att ge en bakgrund till det rådande kulturpolitiska läget.

Ekonomen Katja Lindqvist studerar svensk kulturpolitik på regional nivå efter att Kulturpropositionen 2009/10:3, *Tid för kultur*, trätt i kraft. Lindqvist menar att det skett en radikal kulturpolitisk förändring i och med propositionen, men drar slutsatsen att denna förändring går långsamt. Kulturpolitik som institution har under lång tid präglats av folkhemsideal och har en tradition av offentlig finansiering, dessa idéer kan inte bytas ut i ett slag. Den nya kulturpolitiken har ett ökat fokus på marknad och ekonomisk tillväxt, då den är starkt präglad av nyliberalism som ideologi och de värden som förknippas med denna. Dock läggs dessa idéer som ett nytt lager på den redan existerande modellen för finansiering av kultur, menar Lindqvist (Lindqvist 2013 s. 404-406, 415-417).

Även samhällsvetarna Anita Kangas och Geir Vestheim har undersökt hur nordisk kulturpolitik har påverkats av nyliberalismen. De konstaterar att kulturpolitik som institution är motståndskraftig mot den nyliberala förändringen i alla de nordiska länderna (Kangas & Vestheim 2010 s. 268, 279-282). Kangas och Vestheim har, liksom Lindqvist, utgått från institutionell teori i sin analys av kulturpolitik. Vi konstaterar att utifrån den institutionella teorin betonar forskarna stabiliteten i kulturpolitik som institution.

Tillskillnad från den tidigare forskningen använder vi oss av diskursanalys och teori, vilket speglar vår vetenskapsteoretiska utgångspunkt. Som statsvetare fokuserar vi på politik som en plats där makt skapas och omförhandlas. Med diskursanalys blir det möjligt att i analysen fånga upp bredare sammanhang och även motsättningar inom diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 55). Det blir också, tillskillnad från den tidigare forskningen, möjligt att undersöka hur subjekt skapas i diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 40).

7 Material

För att besvara våra frågeställningar har vi valt att studera tryckt och elektroniskt material från Kulturbryggan, samt intervjuer som vi har genomfört med personer som erhållit stöd från Kulturbryggan. Nedan kommer vi att kort presentera de olika materialen och hur vi resonerat kring urval och avgränsningar.

7.1 Tryckt och elektroniskt material

Detta material utgörs av det som Kulturbryggan själva kallar ”Styrdokument”, samt av text från Kulturbryggans hemsida som vi själva valt ut. Det första dokumentet benämns på hemsidan som ett inriktningsdokument: *Kulturbryggan – underlag för vidare beredning* (Gyberg 2010) och är skrivet av Kulturbryggans kommittéordförande. Dokumentet är ett underlag som skisserar förslag på verksamhetsformer. Men utgångspunkt i inriktningsdokumentet har kommittédirektivet *Kulturbryggan – en ny form för stöd till förnyelse och utveckling inom kulturområdet* (Dir. 2010:77) och *Verksamhetsplan för Kulturbryggan* (Verksamhetsplan) formulerats. Dessutom regleras Kulturbryggans verksamhet genom de uppdrag som definierats i *Förordning om statsbidrag till nyskapande kultur* från 2011 (SFS 2011:317). För att inkludera ett material som mer konkret ger uttryck för den praktiska verksamheten har vi valt ut de delar av hemsidan, www.kulturbryggan.se, som beskriver bedömningsprocessen för ansökningar. Dessa sidor rubriceras ”Så bedöms ansökan” (Kulturbryggan a), ”Bedömningsgrunder” (Kulturbryggan b), ”Prioriteringsordning” (Kulturbryggan c) och ”Om nyskapande” (Kulturbryggan d).

7.2 Intervjuer

Då vår ambition är att undersöka vilka möjligheter och begränsningar som Kulturbryggan skapar för de som söker stöd, anser vi det relevant att genomföra kvalitativa samtalsintervjuer (Bryman 2011 s. 412) med aktörer som beviljats stöd från Kulturbryggan under 2013. Ett fokus som finns i den kvalitativa intervjuundersökningen är att ta reda på hur informanten uppfattar sin värld (Bryman 2011 s. 419). Genom intervjuerna vill vi ta reda på hur informanterna uppfattar och förhåller sig till olika teman som till exempel finansiering av kultur.

Vi har valt att genomföra semistrukturerade intervjuer, där vi utgått från en av oss tematiskt strukturerad intervjuguide, för att kunna vara flexibla och lyhörda i relation till informanten. Detta är att föredra vid en kvalitativ intervju, då informanterna får möjlighet att tala fritt kring de teman vi valt ut (Bryman 2011 s. 413-415). Vi kommer att behandla de transkriberade intervjuerna som text (Dalen 2008 s. 69) och genomföra diskursanalysen även på dessa. Genom intervjuerna vill vi fånga upp fler berättelser och andra perspektiv på den breddade finansieringen av kultur, än de som framkommer i materialet hämtat från Kulturbryggan.

7.2.1 Intervjuernas genomförande samt urval av informanter

I valet av informanter till intervjuerna har vi utgått från ett så kallat målstyrt urval (Bryman 2011 s. 434). De två personer vi valt är verksamma inom fri scenkonst i Malmö respektive Stockholm. Informanterna är bekanta med en av oss, vilket gör valet till ett bekvämlighetsurval (Bryman 2011 s. 433). Båda intervjuerna var cirka 40 minuter långa. Intervjuerna spelades in, för att sedan transkriberas. De transkriberade intervjuerna har inte bifogats, men finns tillgängliga vid förfrågan. För att anonymisera informanterna har vi i uppsatsen valt att ge dem fingerade namn. Den informant som vi här har valt att kalla Mika är dramatiker och producent. Den andra informanten är scenkonstproducent och benämns i texten som Sasha. En av de intervjuade träffade vi personligen och den andra intervjun genomfördes via skype. Vi är medvetna om att den intervjun vi genomförde öga mot öga blev utförligare genom att vi kom närmare informanten, på grund av de sociala omständigheterna. Vi är också medvetna om att båda informanterna har beviljats ”Startstöd”, som är den stödform som inte ställer krav på andra finansiärer. Om vi istället genomfört intervjuer med personer som erhållit en annan typ av stöd från Kulturbryggan, så är det sannolikt att intervjumaterialet och följaktligen analysen och resultatet skulle ha sett annorlunda ut.

7.2.2 Intervju och diskurs

Utifrån vår vetenskapsteoretiska utgångspunkt har vi inte någon generaliserande ambition med våra intervjuer och ser inte informanterna som representanter för alla som beviljats stöd från Kulturbryggan (Bryman 2011 s. 433; Dalen 2008 s. 55). Istället är vi intresserade av hur dessa specifika personer talar om och uppfattar sig själva i relation till Kulturbryggan. Vi ser informanterna som delaktiga i den politiska process som skapar mening, betydelser och subjekspositioner (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 44-45). Kulturbryggan skapar ramar och förväntningar för subjekten i sina styrdokument, men en diskurs är inte den politik som implementeras ovanifrån istället formas diskursen genom den relationella makten och i samspelet mellan aktörer (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 48-49; Christensen m fl. 2011 s. 85-87).

8 Analys

Vi har delat in analysen i tre övergripande delar: *Subjektpositioner*, *Artikulationer* och *Makt och mening i politiken*. Indelningen utgår från diskursteori och vi har tillämpat diskursanalys som metod på materialet, för att avslutningsvis koppla till teorin om nyliberalism som diskurs. Ambitionen är att analysen ska vara tydlig och transparent så att det blir möjligt att se varför vi tolkat materialet som vi gjort. Det handlar inte om att hitta ”sanningen” bakom diskursen eller att ta reda på vad som verkligen sägs. Istället vill vi genom vår analys undersöka hur en specifik betydelse skapas i materialet och hur den betydelsen kan ses som en del av den nyliberala diskursen.

8.1 Subjektpositioner

I det här avsnittet kommer vi att utifrån Kulturbryggans styrdokument och våra intervjuer undersöka vilka identiteter och möjligheter som skapas för dem som söker stöd från Kulturbryggan. Detta gör vi med hjälp av Laclau och Mouffes begrepp subjektpositioner (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 48). Enligt Laclau och Mouffe har människor flera subjektpositioner samtidigt, vilket ger olika handlingsutrymmen (Bergström & Boréus 2012 s. 371). Vi kommer att presentera de subjektpositioner som vi anser vara mest centrala i materialet för att sedan diskutera dessa utifrån nyliberalism som styrningsmentalitet och som politisk rationalitet.

8.1.1 ’Konstnär’ och ’kulturutövare’

En subjektposition som vi utläst i diskursen är ’konstnären’, eller ’kulturutövaren’. Tecknen används synonymt med varandra i Kulturbryggans styrdokument (Gyberg 2010 s. 2) och våra informanter identifierar sig med och förhåller sig till positionen ’konstnär’ på flera sätt. Vår informant Mika berättar att ”jag [...] är dramatiker i grunden” (Mika 2013-12-09) och Sasha framhåller att arbetet som producent ofta innefattar flera konstnärliga beslut (Sasha 2013-12-10).

Kulturbryggans målgrupp, de som kan beviljas stöd, är fysiska och juridiska personer som söker pengar till professionella och nyskapande kulturprojekt (Verksamhetsplan s. 2). I flera av dokumenten framgår det att det kan vara svårt att dra gränsen mellan professionell och amatör kultur, men att det är upp till

Kulturbryggans kommitté och bedömare att avgöra detta (Gyberg 2010 s. 14-15; Verksamhetsplan s. 2). Detta utgör en begränsning för subjektspositionen 'konstnären', det finns ett krav på att vara professionell på det sätt som Kulturbryggan definierar. Mika har en statlig utbildning och säger att det är skönt att ha en masterexamen. Genom detta har Mika "på fötterna" vid ansökning om pengar (Mika 2013-12-09). En professionell roll och ett professionellt sammanhang blir på så vis förutsättningen för subjektspositionen 'konstnär'.

Båda informanterna talar om att de upplever att bilden av 'konstnären' som söker pengar präglas av okunskap och ett visst förakt. Mika säger att politiker saknar kunskap om hur det är att arbeta konstnärligt, eller hur den konstnärliga arbetsprocessen går till.

Bidragstagare som tär på budgeten liksom och flummar runt. [...] Och att å ena sidan den här dubbelheten i att man måste vara nyskapande, men å andra sidan raljerad över för att man är konstig och att liksom ingen fattar vad man håller på med. Så det är liksom... Man kan inte göra rätt liksom, någonstans. (Mika 2013-12-09)

Även Sasha anser att politikerna inte vet om hur det "egentligen" ser ut i den fria kulturvärlden. Sasha tycker att det finns en "raljant attityd som tyder på att vi är ganska lata" (Sasha 2013-12-10). Liksom Mika framhåller Sasha att politikerna saknar kunskap om kulturområdet när det gäller arbetsvillkor för kulturarbetare och hur kulturprojekt och verksamheter bedrivs (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10).

Informanternas inställning till privata finansiärer tolkar vi som en verklighetsuppfattning som skiljer sig från den som Kulturbryggan reproducerar (Christensen m fl. 2011 s. 89-90). Informanterna ser inte att de har möjlighet att samarbeta med företag i den utsträckning som det förväntas. Sasha talar om att det är svårt att se hur företag som är "image-beroende" skulle vara intresserade av att samarbeta med någon som gör normkritiska scenkonstprojekt (Sasha 2013-12-10). Mika säger att det är svårt att få "reda pengar" av företag, även om projektet skulle kunna tilltala vissa företag (Mika 2013-12-09). Det kan tolkas som att Mika och Sasha ifrågasätter den verklighetsuppfattning som Kulturbryggan reproducerar och det tal om breddad finansiering som finns i diskursen.

Subjektspositionen 'konstnär' menar vi, utifrån Laclau och Mouffe, har begränsningar när det kommer till vilka handlingar som är möjliga för de sökande (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 48; Bergström & Boréus 2012 s. 371). Om de sökande upplever att det finns en förväntan på att 'konstnären' är lat och flummig, skapar diskursen en subjektsposition som är begränsad till att vara just lat och flummig. Även om Kulturbryggan själva framhåller att det är svårt att för konstnärer att få det att gå ihop ekonomiskt och att de därför måste arbeta med annat (Gyberg 2010 s. 8), upplever informanterna att det saknas kunskap hos politikerna om att mycket av arbetet görs gratis (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). De möjligheter som finns för subjektspositionen 'konstnär' är kopplade

till tecken som 'nyskapande' och 'professionalitet', vilka är förutsättningar för de sökande att överhuvudtaget ha chans att beviljas stöd från Kulturbryggan (SFS 2011:3179).

8.1.2 'Entreprenör'

Det är inte enbart 'konstnärer' eller 'kulturutövare' som har möjlighet att beviljas stöd från Kulturbryggan. I flera av Kulturbryggans dokument framhålls att även andra aktörer kan söka stöd för kulturprojekt (Verksamhetsplan s. 2; Gyberg 2010 s. 2). Kulturbryggans kommittéordförande skriver att dessa andra aktörer ofta är "individer eller sammanslutningar av individer, med en kombination av kulturellt engagemang och entreprenörsambitioner." (Gyberg 2010 s. 9). Det krävs alltså inte att de sökande är just konstnärer, men däremot att de har "entreprenörsambitioner". Just tecknet 'entreprenör' är centralt i diskursen och kan genom Kulturbryggans styrdokument och intervjuerna ses som en subjektspostion som de sökande måste förhålla sig till.

Subjektspostionen 'entreprenör' ger, liksom 'konstnär', olika handlingsmöjligheter och begränsningar i diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 48). I intervjuerna länkas tecknet 'entreprenör' till "näringsidkare", "PR-människa", "pengaraggare" (Mika 2013-12-09). Både Mika och Sasha upplever att de finns ett krav på dem att vara entreprenörer och att starta egna företag (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Mika säger tillexempel att "kulturministern [...] vill att man liksom ska vara näringsidkare, och att tänka i sådana banor." (Mika 2013-12-09). Av Kulturbryggans inriktningsdokument framgår det tydligt att de som söker stöd måste kunna agera entreprenörmässigt och att Kulturbryggan ska arbeta för att samarbetet mellan näringsliv och kultur ska stärkas. Utbildningar i entreprenörskap föreslås som en möjlig väg för att göra detta (Gyberg 2010 s. 20). Det framgår även av dokumentet att konstnärer inte automatiskt är entreprenörer, men att det är önskvärt att de blir det. Entreprenörskapet länkas till framgång för konstnärerna, då det ökar möjligheterna för affärsverksamhet (Gyberg 2010 s. 39). Vi tolkar det som att subjektspostionen 'entreprenör' ges möjligheter till framgång som konstnär och framgång blir synonymt med ekonomisk vinst.

Subjektspostionen 'entreprenör' kan förstås utifrån Wendy Browns teori om nyliberalism som politisk rationalitet. Då den politiska rationaliteten skapar normer för hur samhället bör organiseras, inbegriper detta även hur subjektet förväntas agera. Nyliberalismen förstått som politisk rationalitet för in en viss typ av marknadslogik på samtliga områden i samhället, vilket gör att subjektet förväntas vara en ekonomisk aktör, alltså en individuell entreprenör (Brown 2006 s. 693-694). Utifrån detta kan vi förstå Kulturbryggans önskan om att konstnären ska vara en entreprenör och att Mika och Sasha i hög utsträckning förhåller sig till subjektspostionen. Den ger, för att tala med Laclau och Mouffe, större möjligheter i diskursen (Bergström & Boréus 2012 s. 371), än subjektspostionen

'konstnären'. Eftersom subjektet konstrueras av den politiska makten (Larner 2000 s. 6), kan Kulturbryggan ses som reglerande och producerande av ett subjekt som är en 'entreprenör'. Det blir ett uttryck för styrningsmentaliteten och ett sätt att styra individen i den nyliberala diskursen (ibid.).

8.1.3 'Konstnären' som 'entreprenör'

Liksom Laclau och Mouffe framhåller kombineras alltid en individs subjektspositioner med varandra (Bergström & Boréus 2012 s. 371). På vissa sätt identifierar sig Mika och Sasha sig som konstnärer, vilket kan förstås som en typ av gruppstillhörighet (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 51-54). Å andra sidan säger både Mika och Sasha att konstnärer redan är entreprenörer och att det inte behövs ett ökat marknadstänk bland konstnärer (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Sasha säger i intervjun:

Jag tänker såhär att grunden i begreppet entreprenörskap är väl det som är att vara kulturarbetare egentligen [...] Att skapa egna projektidéer och se till att förverkliga dem [...] Det gör ju massor av scenkonstarbetare dagligen. (Sasha 2013-12-10)

Sasha och Mika ifrågasätter inte entreprenörskapet i sig, vilket kan tolkas som att 'entreprenör' i diskursen är hegemonisk, det är ett begrepp med fixerad betydelse (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 55). Samtidigt kan Sashas och Mikas uttalanden ses som ett motstånd, en antagonism, i diskursen (ibid.), då de påstår att konstnärer redan är "världens bästa entreprenörer" (Mika 2013-12-09). De fyller alltså tecknet 'entreprenör' med den betydelsen de själva förknippar med 'konstnär', vilket gör att de även utmanar idén om konstnären som flummig och lat. Det kan tolkas som att de skapar en väg ut ur de förgivet tagna meningarna om både 'konstnär' och 'entreprenör', där de själva hamnar i en överlappande subjektsposition.

8.2 Artikulationer

I detta stycke kommer vi att kartlägga de tecken som är särskilt framträdande i vårt material och undersöka hur dessa tecken länkas samman och på så vis får en viss betydelse. Vi kommer sedan att undersöka vilket tecken eller element som görs till diskursens nod och blir den centrala knutpunkten kring vilken mening skapas.

8.2.1 'Nyskapande' som element

Vi anser att tecknet 'nyskapande' är helt centralt för Kulturbryggan. Tecknet förekommer i alla de dokument som utgör vårt material och ett av uppdragen för verksamheten är att verka för nyskapande kultur (Verksamhetsplan s. 1; Dir.

2010:77 s. 1). Förordningen som reglerar Kulturbryggans verksamhet heter just *Förordning om statsbidrag till nyskapande kultur* (SFS 2011:317). I prioriteringsordningen för bedömning av ansökningar ges 'nyskapande' högsta prioritet framför andra kriterier och länkas till andra tecken som 'experimentlust' och 'omvärldsbevakning' (Kulturbryggan c). Vi menar att 'nyskapande' kan ses som ett element – ett tecken med flera och skiftande innebörder (Bergström & Boréus 2012 s. 365). Elementet ges olika betydelse i olika sammanhang, längre fram kommer vi att lyfta fram de tillfällen då det används både i relation till kultur och till finansieringstyper.

I styrdokumentet framkommer en medvetenhet kring hur svårdefinierat nyskapande är och en öppenhet för olika tolkningar (Verksamhetsplan s. 2; Kulturbryggan d). Ordboksdefinitioner och preciseringar används, men innebörden förblir ändå oprecis. I inriktningsdokumentet skriver Kulturbryggans kommittéordförande att: "Det nyskapande är endast nyskapande i relation till något annat, nämligen till vad som redan finns." (Gyberg 2010 s. 6; Kulturbryggan d). Preciseringen blir i detta fall relativ och vi ser den därför som diffus. I intervjuerna framkommer att båda våra informanter ser nyskapande som ett vagt begrepp att använda som kriterium för att ge stöd. Informanterna har sina egna definitioner av begreppet, samtidigt som de är oklara över vilken betydelse nyskapande får från Kulturbryggans håll. Sasha säger exempelvis: "Men det är ju, jag menar det finns ju inte någon enda person tror jag som jobbar med konst som inte skulle säga att den gör nyskapande saker, i princip, vad den än gör." (Sasha 2013-12-10).

'Nyskapande' får betydelse genom vilka tecken det används tillsammans med och synonymt till. Några exempel på sådana tecken är: 'utveckling', 'förnyelse', 'innovativ' och 'gränsöverskridande'. Genom att göra ekvivalenskedjor, där vi undersöker hur olika tecken eller element länkas till varandra kan vi se hur dessa tillsammans skapar en ny mening. En möjlig sådan kedja är att 'samverkan mellan olika aktörer', länkas till 'alternativa möjligheter för finansiering' som i sin tur länkas till 'förnyelse', 'innovation' och 'nyskapande'.

Det är en angelägen uppgift att hitta nya och alternativa finansieringsmöjligheter för att stödja förnyelse och utveckling inom kulturområdet. En fungerande "riskkapitalförsörjning" inom kultursektorn är viktig för att ge förutsättningar för innovativt och gränsöverskridande kulturskapande. (Dir. 2010:77 s. 2)

Citatet ovan är ett exempel då 'alternativ finansiering', alltså icke-statlig finansiering och 'riskkapitalförsörjning', sätts i relation till 'förnyelse' och 'innovation'. Eftersom 'nyskapande' har används synonymt med 'förnyelse' och 'innovation', så görs 'icke-statlig finansiering' till en förutsättning för 'nyskapande', även när elementet 'nyskapande' inte förekommer (Bergström & Boréus 2012 s. 389). I citatet länkas alltså formen för verksamheten samman med innehållet i konsten. Samarbeten mellan olika aktörer och nya icke-statliga finansiärer (formen) ökar möjligheten att skapa ny och gränsöverskridande konst (innehållet). På så vis får elementet 'nyskapande', i detta sammanhang, en

betydelse genom att det länkas till 'alternativa finansiärer'. Kulturbryggans uppdrag är att främja ny kultur, men också att arbeta för nya verksamhets- och finansieringsformer för kultur (SFS 2011:317). Genom de kedjor som länkar samman tecken, så skapas en betydelse som innebär att de två separata uppdragen flyter samman. En ny betydelse uppstår: att nya finansieringsformen blir en förutsättning för nyskapande kultur.

Den nya betydelsen är en artikulation som leder till vissa tolkningsmöjligheter, där icke-statlig finansiering blir lika med nyskapande kultur. Vi menar att detta kan förstås som en del av den nyliberala diskursen, där statens omfattning och inblandning ifrågasätts, samtidigt som marknadsstyrning gör att ekonomisk logik införs inom alla samhällsområden (Larner 2000 s. 12-13).

8.2.2 'Alternativ finansiering' som nod

Resonemanget ovan visar hur elementet 'nyskapande' länkas samman med 'icke-statlig finansiering' och hur denna sammanlänkning kan förstås som en artikulation och del av den nyliberala diskursen. Vi kommer här att argumentera för att även om 'nyskapande' är ett centralt element för Kulturbryggan, så är det istället 'alternativ finansiering' som vi tolkar som nod, alltså det element som är så betydelsefullt att det kan sägas länka samman andra tecken och utgöra en knutpunkt för den betydelse som skapas (Bergström & Boréus 2012 s. 367, 373). Vi har visat hur Kulturbryggans båda uppdrag flyter samman, det är genom 'alternativ finansiering' som andra tecken knyts samman och även elementet 'nyskapande' får sin betydelse.

Vi menar att en artikulation kan vara att vissa tecken fungerar som legitimerande och skapar en positiv mening till andra tecken. Ett exempel är hur "Startstödet", vilket inte har krav på andra finansiärer, anses fylla en viktig funktion och uppfattas som positivt av informanterna (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Det skapar mening kring Kulturbryggan som legitim, nödvändig och positiv. Detta trots att informanterna inte kan föreställa sig att de själva någon gång skulle kunna få "Genomförandestöd", vilket kräver andra finansiärer (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Vi menar på så vis att "Startstödet" ger en positiv betydelse åt och legitimerar Kulturbryggan och därmed även "Genomförandestödet", trots det senares fokus på alternativ finansiering.

På samma sätt menar vi att elementet 'nyskapande', kan bidra till att skapa en positiv betydelse kring, och ger legitimitet åt, 'alternativ finansiering'. Vi tolkar det som att både verksamhetsplanen och kommittédirektivet betonar prioritering av alternativa finansieringsmodeller framför nyskapande kultur (Verksamhetsplan s. 5, 7; Dir. 2010:77 s. 1-4). Eftersom 'nyskapande' används både om verksamhetsformer, aktörer och finansiärer, samtidigt som bedömningskriterier för konsten så blir gränsen för vad som ska vara nytt eller nyskapande otydlig. Är det finansieringen (formen) eller är det projektet (innehållet)?

När det gäller bedömningskriterierna för att beviljas stöd, står det på Kulturbryggans hemsida att de är medvetna om att vissa begrepp är mångtydiga, men att de förbehåller sig rätten att tolka dessa på de sätt de bäst anser motsvara uppdraget (Kulturbryggan b). På så vis skapar den breda innebörden av 'nyskapande', ett stort handlingsutrymme för de ansvariga på Kulturbryggan – de är upp till dem att avgöra vilken betydelse de vill ge elementet i varje enskilt fall. Diskursen tar sig konkret uttryck genom de artikuleringer och bedömningspraktiker som avgör att vissa ansökningar får stöd och andra inte.

Vi menar att 'alternativ finansiering' utgör noden och kan ses som styrande och reglerande av den mening som uppstår kring Kulturbryggan. Det är i förhållande till 'alternativ finansiering' som olika handlingsmöjligheter och tolkningar blir möjliga eller utesluts. Vi ser ett klart samband mellan 'alternativ finansiering' som nod och den nyliberala styrningsmentaliteten. Den ekonomiska logiken och marknadsstyrningen skapar en föreställning om ett "orsakssamband" – i detta fall icke-statlig finansiering som en förutsättning för nyskapande kultur (Larner 2000 s. 12).

8.3 Makt och mening i politiken

Resonemanget ovan, om artikuleringer och diskursens nod, lyfter fram hur mening skapas som blir naturlig och reglerande för tolkningar och konkreta praktiker. Vi kommer i detta stycke att lyfta fram andra tecken eller betydelsefixeringar som tas för givna och är del av den nyliberala diskursens logik. Sedan kommer vi att lyfta fram hur vi förstår den makt som utövas av Kulturbryggan genom kunskapsproduktion och tolkningsföreträde. Slutligen kommer vi att diskutera hur den relationella makten gör att verklighetsuppfattningar påverkas av den dominerande diskursen. Vi uppfattar, i enighet med Laclau och Mouffe, att politiska processer är det meningsskapande som skapar "sanningar" som tas för givna genom att andra alternativ är uteslutna ur diskursen (Bergström & Boréus 2012 s. 365, 379; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 43).

8.3.1 Mening som tas för given

Genom användningen av tecken som 'forskning', 'erfarenhetsåterföring', 'experimentlust', 'risktagande' och 'misslyckande' (Gyberg 2010 s. 2-7; Kulturbryggan b; Verksamhetsplan s. 2-5) skapas kring Kulturbryggan en betydelse som kan förstås i relation till en (natur)vetenskaplig tradition. I kombination med det återkommande talet om 'utveckling' som förekommer i materialet (Gyberg 2010 s. 14-17; Dir. 2010:77 s. 1-3; Verksamhetsplan s. 1-7; SFS 2011:317 s. 1), skapas en mening om en positivistisk framstegstanke, en

linjär tidsuppfattning och en ständigt ökande progression (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 40-44).

Andra tecken eller artikulationer som görs till något självklart positivt, när det gäller administration, är 'oberoende', 'tillfällighet', 'litenhet', 'effektivitet' och 'snabbhet'. Samtidigt görs 'byråkrati' till något negativt (Gyberg 2010 s. 4-5, 28-32; Verksamhetsplan s. 2). Dessa tecken och de artikulationer de skapar, tolkar vi som en del av de nyliberala policy- och organisationsreformer som genomförts i västerländska välfärdsstater (Larner 2000 s. 6-8). Meningsskapande där den traditionella välfärdsstaten förknippats med ineffektivitet och långsam byråkrati, samtidigt som företags- och managementreformer införs i offentlig verksamhet (Røvik 2008, s. 103-120, 135-152), anser vi tillhör den ideologiska nivån och policyplanet av den nyliberala diskursen (Larner 2000 s. 5-7). I materialet beskrivs Kulturbryggan som något nytt och alternativt till de traditionella aktörerna och som oberoende från dessa (Dir. 2010:77 s. 1-3; Verksamhetsplan s. 2). Nya samarbetsformer med andra verksamhetsområden som utbildning och näringsliv lyfts fram (Verksamhetsplan s. 5). Genom att profilera sig som något nytt och autonomt i relation till staten och traditionella kulturstöd skapas nya handlingsmöjligheter. Tidigare forskning visar hur en folkhemstradition präglar etablerade kulturinstitutioner. I dessa institutioner finns en motståndskraft till managementreformer och kommersialisering (Kangas & Vestheim 2010 s. 268, 279-282; Lindqvist 2013 s. 404, 411- 412). Vi menar att Kulturbryggan görs till en autonom och fristående institution där det blir möjligt att pröva nya sätt att finansiera kultur i en ny verksamhet som inte har en institutionaliserad folkhemstradition.

Även bedömningsprocessen beskrivs som något nytt och alternativt till andra statliga stödverksamheter för kultur (Verksamhetsplan s. 3-6). Bland bedömarna föreslås ett antal "jokrar" och referenspoolen ska utgöras av "personer ska representera olika slags kompetensområden, inte bara inom konst- och kultursektorn" (Verksamhetsplan s. 5). Bedömningsprocessen utgörs av omdömen med poängsättningar. Det kan liknas vid matematiska uträkningar där bedömningsgrunder "viktas" för att sedan räknas samman (Kulturbryggan c).

Den ekonomiska rationaliteten och den nyliberala styrningsmentaliteten ligger till grund för all den betydelse som skapas kring Kulturbryggan. Betydelsen blir en artikulation genom att Kulturbryggan länkas till en ständig utveckling, där företagsvärldens managementreformer ses som framtiden. "Objektiva" matematiska bedömningsprocesser länkas till vetenskap, vilket legitimerar Kulturbryggans beslut. Vi menar att i den ekonomiska rationaliteten ingår överväganden om 'riskbenägenhet' och 'kulturellt riskkapital' och beräkningar om 'vinst' och 'misslyckanden' (Gyberg 2010 s. 14). Den ekonomiska rationaliteten skapar ett specifikt språk och en viss logik, som är resultatet av processer där andra språk och logiker utesluts (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 43-44). I konst och kultur finns det potential till andra språk, logiker och rationaliteter, men genom analysen ser vi den ekonomiska rationaliteten som

dominerande i vårt material. Alternativa språkbruk och betydelser innesluts i det diskursiva fältet (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 34). Där ingår exempelvis tecken som 'social', 'samhällelig' och 'kollektiv'. Även problematiseringar av eventuella konsekvenser av kommersialisering, eller av privata aktörers inflytande på kulturen, hör till det diskursiva fältet.

8.3.2 Maktutövning

Som fördelare av ekonomiska medel utövar Kulturbryggan en tydlig direkt makt (Christensen m fl. 2011 s. 26). De statliga stödverksamheterna reglerar genom utlysningssperioder och stödformer den möjliga inkomsten för kulturutövare. Mika beskriver att Kulturbryggan inte på förhand informerar om utlysningssperioderna då det är möjligt att göra ansökan: "Det känns som att man måste sitta där och vänta och så liksom öppnas det där lilla ansökningshålet och så får man passa på då." (Mika 2013-12-09). Samtidigt utövar Kulturbryggan en annan typ av makt genom tolkningar av ansökningar och utformandet av kriterier för stöd. Som vi visat tidigare innebär det oprecisa kriteriet 'nyskapande', att Kulturbryggan har möjlighet att tolka vad som anses 'nyskapande' i varje specifik ansökan. Informanterna beskriver en osäkerhet kring vad Kulturbryggan över huvud taget är för typ av institution samt kring vad den har för uppdrag och mål (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10).

Något unikt med Kulturbryggan är att varje ansökan bemöts med ett skriftligt omdöme. Responsen finns tillgänglig för dem som får sin ansökan godkänd, men även till dem som får avslag (Gyberg 2010 s. 25; Kulturbryggan a; b). Informanterna beskriver att de förhåller sig till dessa omdömen och den respons de fått. Mika är positiv till kommentarerna och tycker att bedömnarna uppmärksammat viktiga delar av projektet (Mika 2013-12-09). Sasha uppfattar det som ett sätt att få insyn i bedömningsprocessen även om bedömningen fortfarande uppfattas som "godtycklig". Sasha menar vidare att responsen inte påverkar synen på det egna projektet utan snarare synen på "ansökningstekniken", så som formuleringar och ordval i själva ansökan (Sasha 2013-12-10). Vi ser Kulturbryggans omdömen till varje enskild ansökan som ett uttryck för en styrning och maktutövning. Genom att poängsätta och uppmuntra eller nedslå utövas en form av disciplinerande makt där de sökande får "lära sig" att skriva en ansökan i enighet med Kulturbryggans krav, eller vad de sökande tolkar som Kulturbryggans krav. Det kan liknas vid Foucaults begrepp disciplinär makt, där subjekt disciplineras in i en viss form av "önskvärt" beteende (Bergström & Boréus 2012 s. 382-383).

Kulturbryggans maktutövning och tolkningsföreträde i bedömningar av ansökningar är inte unik för just denna institution. Makt utövas av alla bidragsgivande verksamheter i och utanför kulturfären. Det vi vill lyfta fram är att maktutövningen regleras och bestäms av den ekonomiska rationaliteten eller

den nyliberala styrningsmentaliteten som vi har visat dominerar Kulturbryggans verksamhet.

Utifrån diskursteori uppfattar vi politik som meningsskapande processer och makt som den process då en viss kunskap och tolkning blir dominerande (Bergström & Boréus 2012 s. 365, 379). Dessa meningsskapande processer pågår ständigt, när ansvariga politiker formulerar direktiv och förordningar som i sin tur tolkas av Kulturbryggans kommitté som formulerar riktlinjer och bedömningskriterier. Då skapas en viss kunskap och specifika tolkningar fixeras som konstutövare måste förhålla sig till och agera utifrån. Vi menar att den nyliberala styrningsmentaliteten skär igenom och villkorar dessa processer. Genom vår analys av intervjumaterialet kan vi se att även om våra informanter är kritiska till de nyliberala influenserna på policy och ideologiplanet, exempelvis om marknadslogiken och privata aktörer kan tillämpas inom kulturen (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10), så kan de inte undgå att förhålla sig till den verklighetsuppfattning som den nyliberala styrningsmentaliteten bidrar till.

Samtidigt innebär den relationella maktförståelsen att verklighetsuppfattningar uppstår och förändras genom sociala relationer och hur aktörer hanterar den kunskap som erkänns inom den dominerande diskursen (Christensen m fl. 2011 s. 85-90). Genom nya artikulationer där element fylls med annan betydelse och när konstnärer och andra utövare tolkar den erkända kunskapen på nya sätt finns utrymme för motstånd: ”Jag tänker att det här med att privata aktörer ska gå in och finansiera scenkonst är framförallt mest en politisk idé, som inte riktigt finns i verkligheten.” (Sasha 2013-12-10). Informanterna kan skapa alternativa artikulationer som ifrågasätter och har möjlighet att omforma diskursen då betydelsefixeringar är tillfälliga (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 44). Samtidigt begränsas subjekt genom den hegemoniska diskursen och den makt som styrningsmentaliteten utgör (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 45). Den nyliberala styrningsmentaliteten försvårar andra rationaliteter än den ekonomiska och gör att informanterna måste förhålla sig till och prata om konst i marknadslogiska termer av tillväxt och företag eller konstnärer som ”världens bästa entreprenörer” (Mika 2013-12-09).

9 Slutsatser

I detta kapitel kommer vi att presentera våra slutsatser och besvara våra inledande frågeställningar. Sedan resonerar vi kring förslag på framtida forskning och för en avslutande diskussion.

9.1 Möjligheter och handlingsutrymmen

Utifrån vår analys av de subjektspositioner som skapas för de som söker stöd från Kulturbryggan har vi kommit fram till att de mest framträdande är 'konstnär' och 'entreprenör'. Dessa positioner ges olika handlingsmöjligheter och begränsningar i diskursen. Vi ser det som att diskursen skapas i samspelet mellan det som Kulturbryggan formulerar angående de sökande och hur informanterna uppfattar dessa. Eftersom de sökande inte nödvändigtvis måste vara just 'konstnärer' för att beviljas stöd från Kulturbryggan (Gyberg 2010 s. 2; Verksamhetsplan s. 2), tolkar vi det som att subjektspositionen inte är den mest fördelaktiga i diskursen.

En slutsats vi drar av vår analys är att de möjligheter och handlingsutrymmen som uppstår för de som söker skapas genom positionen 'entreprenör'. De som söker stöd från Kulturbryggan förväntas tänka entreprenöriellt och informanterna säger att de upplever att det finns ett krav på dem att vara "ekonomiska" (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Genom Kulturbryggans ansökningsprocess disciplineras de sökande då de anpassar sitt språk till vad de förväntar sig att Kulturbryggan vill höra (Bergström & Boréus 2012 s. 382-383). Detta kan förstås utifrån den nyliberala styrningsmentaliteten: informanterna måste agera utifrån en ekonomisk rationalitet, vilken konkurrerar ut andra rationaliteter (Brown 2006 s. 693; Winther Jørgensen & Phillips 2000 s. 45). Även om informanterna förhåller sig kritiska till tanken på att konst skulle kunna finansieras helt genom privat sponsring och fungera som en plats för ekonomisk tillväxt, tvingas de genom den nyliberala styrningsmentaliteten att förhålla sig till sig själva som "världens bästa entreprenörer" (Mika 2013-12-09).

En annan slutsats vi drar är att de möjligheter som finns för de sökande skapas genom att de gör projekt som av Kulturbryggan kan definieras som 'nyskapande'. Då 'nyskapande kultur' länkas till 'icke-statliga finansiärer', blir privata finansiärer en förutsättning för nyskapande konst. Handlingsutrymmet består alltså i att göra projekt som av Kulturbryggan ses som 'nyskapande' och som kan attrahera företag att investera i dessa. Utifrån ovanstående resonemang menar vi

att vi besvarat frågeställningen om vilka möjligheter och handlingsutrymmen som ges de som ansöker om stöd från Kulturbryggan.

9.2 Kulturbryggan som uttryck för den nyliberala diskursen

Vi har genom analysen av subjekspositioner, artikulationer samt makt och mening i politiken kring Kulturbryggan undersökt relationen mellan denna och den nyliberala diskursen. I vår analys har vi visat att det är med hjälp av diskursteorin som vi kan dekonstruera diskursen. Med teorierna om styrningsmentalitet och politisk rationalitet kan vi synliggöra att den mening som produceras genom Kulturbryggan är ett uttryck för den nyliberala diskursen.

I analysen av subjekspositioner som skapas i Kulturbryggan, drar vi slutsatsen att det är genom positionen 'entreprenör' som möjligheter att beviljas stöd skapas. Den nyliberala styrningsmentaliteten fungerar genom marknadsstyrning där alla politiska subjekt förväntas vara och agera som entreprenörer (Larner 2000 s. 12-13). Den nyliberala styrningsmentaliteten skapar politiska subjekt som är just 'entreprenörer'. Kulturbryggan kan ses som ett uttryck för den nyliberala diskursen då den verklighetsuppfattning som reproduceras utgår från en ekonomisk rationalitet (Brown 2006 s. 693-694). Informanternas verklighetsuppfattning skiljer sig från denna: det är otänkbart för dem att få företagsfinansiering för sina projekt (Mika 2013-12-09; Sasha 2013-12-10). Men informanterna kan inte välja bort den ekonomiska rationaliteten när de agerar i relation till Kulturbryggan. På sätt styrs de sökande av de förväntningar och möjligheter som skapas genom den nyliberala diskursen.

Genom analysen av artikulationer och hur mening skapas i Kulturbryggan drar vi slutsatsen att elementet 'nyskapande' görs till det eftersträvansvärda. Dels för kulturprojekten som beviljas stöd, men även för den nya kulturpolitiken och dess institutioner. 'Nyskapande' tillsammans med andra tecken skapar en mening där den nya kulturpolitiken förstås i relation till 'utveckling', 'framsteg' och 'tillväxt'. Som vi visat i analysen kan dessa tecken kopplas till en ekonomisk rationalitet (Brown 2006 s. 693-694). Kulturbryggan skapar mening om att privata aktörer och alternativa finansiärer är en förutsättning för den eftersträvansvärda nyskapande kulturen. Kulturbryggan formar en politik som markerar gränsen mellan privat och offentlig finansiering, där den privata finansieringen formuleras som tillhörande en ny och framåtsträvande kulturpolitik. Dessa resultat visar hur kulturbryggan kan ses som ett uttryck för den nyliberala diskursen och ger därmed svar på den övergripande frågeställningen.

9.3 Framtida forskning

Genom att kombinera materialet från Kulturbryggan med två intervjuer anser vi oss ha fått ett brett material att analysera. Samtidigt skulle ett större antal intervjuer, med personer som beviljats andra typer av stöd från Kulturbryggan eller representanter från Kulturbryggans kommitté, kunna bidra till ett mer nyanserat material. Med handlingar från Kulturbryggan om bedömningar och beslut i ansökningsprocesser skulle vi i högre utsträckning kunna undersöka hur den disciplinerade makten utövas. Då skulle vi kunna dra ytterligare slutsatser kring styrningsmentaliteten som verkar genom Kulturbryggan. Ett material som sträckte sig över längre tid, med exempelvis föregående statliga finansieringsprojekt samt tidigare kulturpropositioner, skulle ge oss möjlighet att studera förändring i svensk kulturpolitik. Framtida forskning anser vi med fördel kunna kombinera diskursanalys och teori med institutionell teori för att utveckla resultaten från den tidigare forskningen och länka samman med vidare samhällsdiskurser. Vi menar att framtida forskning även skulle kunna fokusera på effekter av kulturpolitiken och besvara frågor om vilken konst som skapas och för vilken publik.

9.4 Avslutande diskussion

I vårt uppsatsarbete har vi haft ambitionen att ha en god intersubjektivitet. Genom att använda diskursanalytiska verktyg noggrant och konsekvent för att komma fram till våra resultat har vi försökt att uppnå transparens. Vidare har vi underbyggt vår analys med citat och referenser hämtade från materialet, vilket även det är en förutsättning för god intersubjektivitet (Bergström & Boréus 2012 s. 42-43, 405-406). Samtidigt ser vi ingen forskning som objektiv och vi är medvetna om att våra slutsatser är beroende av vilka vi är. Under arbetet med uppsatsen har det blivit tydligt för oss att alla tolkningar och allt meningskapande sker i en viss kontext och genom att vissa saker utesluts. På så vis kan vi med vår diskursanalytiska utgångspunkt konstatera att även den här uppsatsen är en artikulation.

Vi konstaterade inledningsvis att kulturen utgör en viktig del av samhället, den kan inte särskiljas. Därför får det konsekvenser för samhället om makten över kulturen är gemensam eller om det är privata intressen som styr. Om en förutsättning för konsten är företagssponsring, vilken konst blir då möjlig att göra och ta del av? Hur ”fri” blir den fria kulturen när den styrs av den nyliberala diskursen? Vi menar att det är av yttersta vikt att statsvetare undersöker hur kulturpolitiken formas av de diskurser som dominerar det politiska samtalet.

10 Referenser

10.1 Primärmaterial

Dir. 2010:77. Kommittédirektiv: *Kulturbryggan – en ny form för stöd till förnyelse och utveckling inom kulturområdet*. [elektronisk] Stockholm: Kulturdepartementet

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/wp-content/uploads/2012/01/Direktiv-2010-77.pdf>

Hämtdatum: 2013-12-11

Gyberg, Bo-Erik (2010). Inriktningsdokument: *Kulturbryggan – underlag för vidare beredning*. [elektronisk]

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/wpcontent/uploads/2012/01/Kulturbryggan-slutversion.pdf>

Hämtdatum: 2013-12-11

Kulturbryggan a - Kulturbryggan, Hemsida, [elektronisk] ”Så bedöms ansökan”

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/bedomare/>

Hämtdatum: 2013-12-11

Kulturbryggan b - Kulturbryggan, Hemsida, [elektronisk] ”Bedömningsgrunder”

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/bedomare/vara-bedomningsgrunder/>

Hämtdatum: 2013-12-11

Kulturbryggan c - Kulturbryggan, Hemsida, [elektronisk] ”Prioriteringsordning”

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/bedomare/prioriteringsordning/>

Hämtdatum: 2013-12-11

Kulturbryggan d - Kulturbryggan, Hemsida, [elektronisk] ”Om nyskapande”

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/ansokare/om-nyskapande/>

Hämtdatum: 2013-12-11

Mika, informant 1 (fingerat namn för anonymitet), dramatiker och producent.

Intervjun genomfördes i ett personligt möte

Datum: 2013-12-09

Transkribering finns tillgänglig vid förfrågan.

Sacha, informant 2 (fingerat namn för anonymitet), fri scenkonstproducent.

Intervjun genomfördes genom Skype

Datum: 2013-12-10

Transkribering finns tillgänglig vid förfrågan.

SFS 2011:317. *Förordning (2011:317) om statsbidrag till nyskapande kultur.*

[elektronisk pdf, utan ändringar] Svensk författningssamling.

Tillgänglig: <http://rkrattsdb.gov.se/SFSdoc/11/110317.PDF>

Hämtdatum: 2013-12-11

Verksamhetsplan (2010). *Verksamhetsplan för Kulturbryggan*. Dnr.

2010:4/2010/06 [elektronisk] Stockholm: Kulturdepartementet

Tillgänglig: [http://www.kulturbryggan.se/wp-](http://www.kulturbryggan.se/wp-content/uploads/2012/01/Verksamhetsplan-Slutlig.pdf)

[content/uploads/2012/01/Verksamhetsplan-Slutlig.pdf](http://www.kulturbryggan.se/wp-content/uploads/2012/01/Verksamhetsplan-Slutlig.pdf)

Hämtdatum: 2013-12-11

10.2 Sekundärmaterial

Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Bergström, Göran & Kristina Boréus (2012). "Diskursanalys" i Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, s. 353-415

Bergström, Göran & Kristina Boréus (2012). "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, s. 13-49

Brown, Wendy (2006). "American Nightmare. Neoliberalism, Neoconservatism, and De-Democratization". *Political Theory*. vol. 34, nr. 6, s. 690-714

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. uppl., Malmö: Liber.

Christensen, Søren & Poul Erik Daugaard Jensen & Lars Lindkvist (2011). *Makt, beslut, ledarskap: märkbar och obemärkt makt*. Stockholm: SNS förlag

Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning

Kommittén Kulturbryggan (2013). *Rapport över försöksverksamheten 2011-2012*. (KU 2010:04/2013/2)

Tillgänglig: <http://www.kulturbryggan.se/wp-content/uploads/2013/02/Kulturbryggan-Rapport-över-försöksverksamheten-2011-2012.pdf>

Hämtdatum: 2013-12-11

Kangas, Anita & Geir Vestheim (2010). ”Institutionalism, cultural institutions and cultural policy in the Nordic countries.”, *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*, vol. 13, nr. 2, s. 267-286

Larner, Wendy (2000). ”Neo-liberalism: Policy, Ideology, Governmentality”. *Studies in Political Economy*, nr. 63, s. 5-25

Lindqvist, Katja (2013). ”Making sense of financial incentive as a policy tool for the independent arts sector”. *Public Policy and Administration*, vol. 28, nr. 4, s. 404–422

Lundquist, Lennart (1998). *Demokratins väktare: ämbetsmännen och vårt offentliga etos*. Lund: Studentlitteratur

NE, *Nationalencyklopedin*. [elektronisk resurs]
Tillgänglig: <http://www.ne.se/entrepren%C3%B6r/163135>
Hämtad: 2013-01-04

Pierre, Jon & Göran Sundström, (red.) (2009). *Samhällsstyrning i förändring*. Stockholm: Liber

Røvik, Kjell Arne (2008). *Managementsamhället: trender och idéer på 2000-talet*. Malmö: Liber

SAOL, *Svenska Akademiens ordlista* (2006). [elektronisk] ”SAOL på nätet”, 13. uppl.
Tillgänglig:
http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista
Hämtdatum: 2014-01-04

Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur